

Jasminka
Babić

Gdje je Dioklecijanova palača?

Osvrt na novi sustav signalizacije
povijesne jezgre Splita

Gotovo nevjerojatno, no pitanje iz naslova ovoga teksta nebrojeno su mi puta nasred Peristila (da, u srcu Dioklecijanove palače!) uputili turisti. Ta činjenica pokazuje možda i nepripremljenost posjetitelja, no ipak više donedavno nepostojanje smislene signalizacije u centru Splita. Srećom, postavljanjem novog sustava signalizacije povijesne jezgre, koja se upravo privodi svojem kraju, izgubljeni turisti stvar su prošlosti.

U ožujku 2006. Grad Split, preko Hrvatskog dizajnerskog društva, raspisao je javni Natječaj za dizajn sustava signalizacije kulturnih, turističkih i komercijalnih sadržaja u povijesnoj jezgri Splita. Tadašnja situacija u gradu pokazivala je tek početak rješavanja problema – u skladu s odlukom gradskog poglavarstva iz 2005. o sustavnom uređenju pročelja zgrada u povijesnoj jezgri uklonjenje su sve reklame i oznake komercijalnih sadržaja koje su se nalazile na fasadama. Rezultat je bilo konačno “čišćenje” fasada i otkrivanje arhitektonskih elemenata, no svi komercijalni sadržaji koji su se nalazili u sporednim ulicama ostali su bez ikakvih oznaka koje bi upućivale na njihovo postojanje. Naravno, ta činjenica je izazivala veliko nezadovoljstvo i pritisak za hitno donošenje novih rješenja. Što se tiče turističke signalizacije, 2003. godine je postavljeno 16 *City Light* panoa koji su donosili informacije o najvažnijim kulturnim točkama, no prave signalizacije tj. usmjeravanja posjetitelja nije bilo. Posljedica je toga bila da su se turisti uglavnom kretali glavnim ulicama i

većim trgovima, dok su sporedne ulice i sadržaji u njima ostajali zanemareni.

Iz gore navedenog jasna je zahtjevnost situacije postavljene raspisanim natječajem. Među deset pristiglih radova, žiri sastavljen od arhitekata, dizajnera i konzervatora odabrao je rješenje autorskog tima koji su činili Mirna Grbac, Branka Juras, Ana Pojatina i Viktor Popović. Drugu nagradu dobili su projektni timovi iz zagrebačkih studija NUMEN i 3LHD, a treću splitski dizajner Stjepko Rošin. Razradu projekta nastavila su tri člana nagrađenog tima: Mirna Grbac, Branka Juras i Viktor Popović.

Naziv natječaja upućuje na kompleksnost zadatka, koji ne obuhvaća samo turističke smjerokaze već i spomeničke oznake i komercijalne sadržaje. Projekt obuhvaća širu gradsku jezgru omeđenu ostacima baroknih zidina, a osjetljivost lokacije u koju spada i Dioklecijanova palača (pod zaštitom UNESCO-a) iziskivala je dodatni senzibilitet za intervencije u bogat i raznolik spomenički materijal. Projektirane su dvije osnovne vrste signalizacije – zidne i samostojeće table. Zidne table razlikuju se s obzirom na to jesu li oznaka ulice, spomenika, orijentir ili oznaka komercijalnih sadržaja. Samostojeće (čija izvedba tek slijedi) služe kao osnovne orijentirne table i oznake spomenika na mjestima na kojima se ne mogu postaviti na zid. Osnovni materijal korišten u izradi cjelokupne signalizacije jest Trepa Meteor, koji je otporan na vremenske utjecaje, a zbog izuzetne čvrstoće pogodan je za razne vrste obrade – rezanje, bojenje i

↑ Kutni orijentiri, Dioklecijanova ulica, snimio: Viktor Popović

tisak. Vizualno taj materijal jako dobro funkcionira u kontrastu s kamenom ili žbukanom podlogom, čime po načelu suprotnosti signalizacija postaje jasno vidljiva, a istodobno se decentnim oblikovanjem ne nameće i ne konkuriira okruženju. Tomu pridonosi i sužena paleta odabranih boja koje se kreću u zagasitim tonovima crvene, sive i smeđe ovisno o karakteru tabli. Posebna pozornost dana je sistemu postavljanja tabli na zidove. Kako bi se zaštitio kameni zid, koji je najčešće podloga, razrađen je sistem metalne mrežne potkonstrukcije na kojoj se za svaku lokaciju zasebno buše rupe u fugama koje drže nosače i distancere za tablu. Na taj način zaštićena je povijesna podloga te su smanjene sve nepravilnosti i odstupanja različitih povijesnih arhitektonskih slojeva (kosi, neravni zidovi i sl.). Broj i

mjesta postavljanja oznaka te njihov sadržaj (posebno značajno kod spomeničkih oznaka) definirani su pod nadzorom Uprave za zaštitu kulturne baštine – Konzervatorskog odjela u Splitu i Službe za staru gradsku jezgru grada Splita. Tu je činjenicu potrebno posebno istaknuti jer je jedino takvom suradnjom bilo moguće dobiti jedinstveno i smisleno rješenje.

Osim snalaženja i informiranja posjetitelja, signalizacija je označavanjem spomenika promijenila i percepciju stanovnika Splita. Naime, prvi su put označeni mnogi spomenici koji su većini građana bili slabo poznati ili potpuno nepoznati. Oznake nose nazive, povijesni okvir i fotografije (interijera, arhitektonskih detalja ili nekoga značajnog povijesnog razdoblja) koji pružaju osnovnu informaciju i upućuju

na značaj mikrolokacije. Kao poseban sadržaj potrebno je istaći i navođenje naziva koji nisu službeni, no u upotrebi su. Tako se uz naziv Narodnog trga nalazi i naziv Pjaca, Trg braće Radića je Voćni trg, a Ribarnica Peškarija. Takva odluka pokazuje izuzetno dobro shvaćanje problematike označavanja živoga, promjenjivoga gradskog tkiva. Dodajmo da će, s obzirom na iznimno dinamičnu izmjenu komercijalnih sadržaja u posljednjih nekoliko godina, biti potrebno sustavno praćenje situacije i ažuriranje sadržaja oznaka. Budućnost će pokazati kako će

se Grad Split i mjerodavne institucije odnositi prema novonastalim prilikama.

Bez obzira na sve probleme, te na razmjerno dugo razdoblje potrebno za realizaciju, projekt signalizacije gradske jezgre Splita može se ocijeniti izuzetno uspješnim. Kada ga usporedimo s nedavnim postavljanjem turističke signalizacije u Zagrebu, situacija postaje još jasnija. Model javnog natječaja i neophodne suradnje više relevantnih struka trebao bi postati obrazac i imperativ svim sličnim projektima u Hrvatskoj. ✕

SUMMARY: WHERE IS DIOCLETIAN'S PALACE?

/ Review of the new system of tourist, cultural and commercial signalization in the historic centre of Split. The project by Mirna Grbac, Branka Juras and Viktor Popović won the first

prize at the public competition held in 2006. The project, today in its final phase, is a good example of collaboration between designers, architects and conservators.